

ПОХОДЖЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ГУМОВОГО КИЙКА, ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАСОБУ ПОЛІЦІЇ

Ташилатов В.А., старший викладач кафедри тактико-спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

Гумовий кийок відноситься до спеціальних засобів ударно-больового застосування, що знаходяться на озброєнні поліції. При вмілому використанні гумовий (пластиковий) кийок забезпечує поліцейському перевагу у протистоянні з правопорушниками. Крім того кийок може бути використаний як підручний засіб при надзвичайних подіях.

Гумовий кийок, як спеціальний засіб поліції, бере свій початок від ударного кийка, виготовленого первісними людьми з кістки великої тварини (частіше з бедреної) або з куска твердої деревини, ще у льодяниковий період в якості ударної зброї. Археологи відносять вперше знайдену таку зброю до епохи неоліту.

У подальшому ця зброя, в різних країнах, завдяки дешевизні у виготовленні, трансформувалася у різноманітні види ударної зброї, що мала різні розміри та виготовлялась з дерева, каміння або металу.

Кийки, булави, перначі, чекани та інші види ударної зброї використовували воїни різних країн та епох. У часи середньовіччя у Європі та Азії воїни почали використовувати металеві палиці хрестообразного, квадратного, восьмигранного січення, а дерев'яними палицями озброювалися представники найбідніших верств населення. Рицарі використовували палиці та булави у якості бойової та турнірної зброї. З 15-го століття рицарі, з метою зменшення летальних випадків під час поєдинків, почали використовувати дерев'яну палицю під назвою «колбен». «Колбен» мав загальну довжину близько 0,8 метра, а також гарду, для захисту руки та більш надійного утримання в руці.

Останній раз кустарні та штатні булави та кийки у якості зброї було використано у Першій світовій війні військами Великобританії, Німеччини, Австро-Угорщини, Франції та Італії в рукопашних зіткненнях. Таку зброю називали «трашайна дубинка».

В багатьох європейських військових мистецтвах практикувався бій на довгих палицях або жердинах, використання довгих палок в поліції прийшло в Європу з Індії. При придушенні національного повстання в Індії в 1857 році британським військам істотну допомогу надала одна з народностей Індії - сикхи. Наслідком цього стало те, що багато сикхів склали основу колоніальної поліції в Індії, а також те, що вони використовували бамбукову палицю довжиною від одного до трьох метрів з металевими наконечниками на кінцях. Досвід застосування довгих палиць для боротьби з масовими заворушеннями в колоніях був використаний англійцями і в метрополії.

Перші кийки в Європі у поліцейських з'явилися в 19-сторіччі на території Великобританії. У 1856 році у Великій Британії поліцейський кийок виступав у якості посвідчення поліцейського та вказував на його авторитет. Такі кийки мали індивідуальний орнамент, пов'язаний з його власником.

Взагалі типовий поліцейський кийок вікторіанських часів представляв собою пряму палицю із дерева приблизно 32 мм у діаметрі та 460-910 мм у довжину, з ручкою для допомоги в утриманні. Були також і більш довгі кийки, які використовували для боротьби з вуличними беззладами.

Цікавим є досвід Японії. В кінці 1930-х рік Сігімітсу спільно з майстрами дзе-дзюцу Такадзі і Такаяма Кен'їті адаптує прийоми бою палицею дзе для використання в японській поліції. Нова система рукопашного бою отримала назву Кейдзі-дзюцу за назвою використовувалася в ній палиці Кейдзі.

Дубинка кейбо (короткий дерев'яний кийок) була введена на озброєння японської поліції в 1946 році. Згодом короткі кийки, аналогічні кийкам Японії, з'явилися на озброєнні берегової охорони США.

Історія гумової палиці на території Російської імперії розпочинається 20 травня 1881 року, коли Міністр внутрішніх справ Російської імперії Н. П. Ігнатьєв направив доповідь Імператору «Про озброєння нижніх чинів С.-

Петербурзької міської поліції дерев'яними палицями». Опис дерев'яної палиці, складовою озброєння нижніх чинів С.-Петербурзької поліції: «Дерев'яна кругла виточена палиця, довжиною 10 вершків і шириною у верхнього кінця 1/2 вершка і у нижнього - 1 вершок. Передній кінець забезпечений виточеною насечною рукояткою з прикріпленим наручним ремнем, нижній кінець налитий всередині свинцем. Палиця носить в чорному шкіряному футлярі, прикріпленому лопатою з двома вушками до поясного ремня, застібається чорною фарбованою застязною пряжкою». З архівних документів випливає, що ініціатором пропозиції, яке "всеподданнейше" доповідав царю міністр, був градоначальник Санкт-Петербурга, що мав намір "осучаснити" і "роззброїти" міську поліцію, замінивши "шашки драгунського зразка" на вже відомі й апробовані за кордоном "дерев'яні палиці" (кййки). Не будучи холодною зброєю, вони тим не менш дозволяли поліції ряду країн Західної Європи і Америки ефективно впливати на порушників спокою. Судячи з усього, пропозиція про заміну шашок на палиці насторожило царя, що і доводить послідовна незабаром відповідь: "30 травня 1881 р N 2320 за височайшим повелінням Пану С.-Петербурзькому Градоначальнику за всепідданішу моєї доповіді викладеного в поданні від 20 травня ... клопотання, Государ Император ... зволів: озброєння нижніх чинів С.-Петербурзької поліції, натомість шашок, дерев'яними палицями відкласти.

Після революції 1917 року, питання про озброєння радянської міліції гумовими палицями ставилося неодноразово, але в умовах жорсткої диктатури держави практичного застосування в них не вбачалося. Тільки в 1962 році, за часів «відлиги», з метою посилення охорони державних, громадських інтересів і особистих прав радянських громадян від злочинних посягань, ці спецзасоби нарешті були прийняті на озброєння міліцією, відповідно до наказу Міністра МВС СРСР «Про прийняття на озброєння міліції гумової палиці і наручників». У 1966 році було введено новий порядок носіння та застосування гумової палиці: «Дозволити носіння гумового палиці в оголеному вигляді в руці, а також на ремні з лівого боку ...». Порядок застосування кййків і наручників визначали спеціальні інструкції. Причому незаконне її застосування вважалося абсолютно неприпустимим і тягло за собою досить серйозну відповідальність. У наказі міністра розглядалася необхідність "послідовного введення" гумової палиці. Рекомендувалося вдаватися до її допомоги для "припинення буйства і безчинства хуліганів та інших злочинців, а також стосовно порушників громадського порядку, які відмовляються виконувати законні вимоги працівників міліції, відбиття нападу на працівників міліції або дружинників, посадових осіб державних, громадських організацій та громадян".

В кінці 1960-х-початку 1970-х років у світі з'явився і набув широкого поширення новий вид поліцейської ударної зброї - тонфа. Тонфа є традиційною зброєю окинавського карате. У Європі тонфа вперше була використана французькою поліцією при придушенні студентських заворушень у кінці 1960-х років. При цьому вона виявилася дуже ефективною і проти порушників порядку.

В даний час поліцейська тонфа практично витіснила звичайні палиці в поліцейських формуваннях всіх країн світу. Це пов'язано з тим, що в руках підготовленого поліцейського вона у багато разів більше функціональна і ефективна, ніж звичайні поліцейські дубинки (палиці).

До середини 1990-х років поліцейські Великої Британії використовували кййки, що мало чим змінилися з вікторіанських часів. З кінця 1990-х років на озброєння поліції Сполученого Королівства стали надходити більш сучасні кййки. Також кййки фарбували у червоний колір, для використання їх у регулюванні дорожнього руху. Однак такі кййки популярності не набули.

У США у середині 20-го століття використовували два види кййка, в залежності від часу доби. У світлу пору доби застосовували кййок довжиною близько 30 см, в темну приблизно 100 см, розраховуючи таким чином на додатковий захист.

Поліцейські США сьогодення застосовують різного виду кййки. Це і прямі пластикові кййки довжиною від 30 до 90 сантиметрів, тонфи (кййок з боковою рукояткою), телескопічні кййки.

Довгі пластикові кййки застосовуються у діяльності кінних поліцейських, особливо під час ліквідації масових заворушень. Такий кййок дещо незграбний, але при цьому має велику кінетичну енергію при ударі.

У зв'язку з тим, що носіння прямих пластикових кййків, з однієї сторони було не зовсім зручним, особливо при патрулюванні на автомобілі, а з іншого боку суспільству було неприємно дивитися на «символ насильства», було прийнято рішення про забезпечення поліцейського телескопічними кййками.

В залежності від моделі кййки, їх конструкція, матеріал, вага, довжина і товщина можуть бути різними. Раніше поліцейські кййки виготовляли з міцних порід дерева, в даний час їх найчастіше виготовляють із гуми і полімерного синтетичного матеріалу, рідше із пластику, ще рідше - металеві.

Гумові кййки бувають гнучкі і негнучкі, в останні може бути вставлений металевий стрижень-сердечник або ж трубка, по якій рухаються сталеві кульки. Металеві кййки - найчастіше телескопічні, різної гнучкості, довжиною від 20 см в складеному до 60 см в бойовому положенні дуже потужна зброя. В Україні вони заборонені і відносяться до кістенів.

Сучасна поліція України у своїй діяльності застосовує прямі гумові кййки (ПР-73, ПР-73М), телескопічні гумові кййки з пластиковою рукояткою (ПР-89), гумові кййки з боковою пластиковою рукояткою (ПР-90) та пластикові кййки з боковою рукояткою (ПР-Тонфа).

Література:

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.1915 року - Електронний ресурс <http://zakon2.rada.gov.ua/>
2. Вікіпедія — вільна енциклопедія. — Електронний ресурс <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Спеціальна техніка в органах внутрішніх справ.: навч. посіб. / Р.В. Мукоїда, А.О. Шелехов / за заг. ред. С.В. Кузніченка. - Одеса: ОДУВС, 2013.
4. Лискин Ю.А. Полицейская дубинка в России // журнал «На боевом посту» № 5-6, 1993.